

Pólya Katalin

Komárom

Hitvallás – a magasztalástól a szimbólumig*

1. Hitvallások a Bibliában. A hitvallás mint magasztalás¹

A Heidelbergi Káté keletkezésének 450. jubileumi éve jó ok arra, hogy elgondolkodjunk: mit is értünk hitvalláson, miként vonja elengedhetetlenül maga után a hit a hitvallást, és milyen hitvallásokon nyugszik református keresztyén hitünk? Az a helyes, ha az alapozást ezúttal is a Szentírás tanulmányozásával kezdjük. Nézzük hát meg, mit mond a Biblia a hit megvallásáról!

Az Ószövetségben a יָדָה (II.) ige fejezi ki a „vallástétel” fogalmát, amely szinte kizárólag az Istenbe vetett hit megvallásának ünnepi aktusára szolgál, és csak a legritkább esetben fordul elő hétköznapi értelemben. Az igenek kettős jelentése van: *magasztalni* és *bűnt megvallani*. A kétféle jelentés tartalmi kapcsolatát az adja, hogy az ember mindkét esetben elismer valamit. Elismeri Isten szabadtó, megváltó hatalmát, és ezért dicsőíti őt; illetve beismeri saját tévedését, bűnös cselekedeteit. A hitvallás tehát azt jelenti ószövetségi értelemben, hogy az ember válaszol Isten cselekvésére: hálát ad, ezt pedig fogadalomtétel követ.

* Elhangzott 2013. november 16-án, a *Bemutató a templomban – a Káté helye a keresztség és az úrvacsora között* témájú nemzetközi konferencián.

¹ Ld. ehhez Bochsinger, Cristoph et al.: *Bekennntnis címszó*. In: Betz, Hans Dieter et al. (Hrsg.): *Religion in Geschichte und Gegenwart*. 4. Auflage, Bd. I. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 1998, 1246–1270. Lanczkowski, Günter et al.: *Glaubensbekenntnis(se) címszó*. In: Müller, Gerhard (Hrsg.): *Theologische Realenzyklopädie*. Bd. XIII., Walter de Gruyter, Berlin – New York 1984, 384–446. (ed.): Waldenfels, Hans et al.: *Glaubensbekenntnis címszó*. In: Kasper, Walter, et al.: *Lexikon für Theologie und Kirche*. Vierter Auflage. Bd. IV. Herder, Freiburg – Basel – Wien 2006, 699–707. Friedrich, Gerhard (ed.): ὁμολογέω címszó. In: Kittel, Gerhard (Hrsg.): *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*. Bd. V. W. Kohlhammer Verlag, Stuttgart 1957, 199–220.

Érdekességként hadd mondjam el, hogy az ószövetségi etimológia erre a hitvallásra használt héber szóra vezeti vissza Jákób egyik fiának, Júdának nevét. Amikor Lea világra hozza negyedik gyermekét, azt mondja: *Most már hálát adok az ÚRnak*. Az újszülöttnak pedig a יהודה igével összekapcsolt Júda (יהודה) nevet adja (1Móz 29,35).² Itt is azt látjuk, hogy az ember hálás hitvallása Isten cselekvéséből fakad. De ugyanilyen kapcsolatban áll Isten szabadító tette és a rá adott hálás vallástétellel akkor is, amikor az áldozati ajándékok ünnepi felajánlása történik. 5Móz 26,1–10-ben ezt olvashatjuk az új termés bemutatásáról: *Amikor bemegy arra a földre, amelyet Istened, az ÚR ad neked örökségül... Menj el a paphoz, ... és ezt mondd neki: Vallást teszek ma az ÚR Isten előtt...: Bolyongó arámi volt az őszám, aki lement Egyiptomba... Az egyiptomiak azonban rosszul bántak velünk, nyomorgattak, és kemény rabszolgamunkát végeztek velünk. Akkor az ÚRhoz, atyáink Istenéhez kiáltottunk segítségért... És kihozott bennünket az ÚR Egyiptomból erős kézzel... Azután behozott bennünket erre a helyre... Azért hoztam most ide a föld termésének a legjavát... Isten szabadít, az ember pedig vallást tesz szabadító Istenéről.*

A „nagybetűs” és klasszikus értelemben vett ószövetségi hitvallásnak az 5Móz 6,4–9-et tartjuk. Így kezdődik: *Halld meg, Izráel: Az ÚR a mi Istenünk, egyedül az ÚR!* Kizárólag ő az Isten, és rajta kívül nincs senki más, olyan, mint ő. Nincs más, akihez fohászkodni kellene, és akinek engedelmeskedni kellene; nincs más, akinek hálát adni kellene. Ő az, aki kihozta népét az egyiptomi szolgaságból, aki örök szövetségével megalapozta a közötte és népe közötti kapcsolatot. Ez a szabadítás pedig mélyen beleivódott Izráel hitébe.

Tehát a szóbeli vallástételnek nem valami elvont gondolatforrása, hanem az ÚR történelmi, azaz megtapasztalt szabadítása. Ezért a *Halld meg Izráel* hitvallásnak fontos helye volt az istentiszteleti életben (ld. pl. Józs 24). Az úgynevezett *Nash papiruszon* ennek kézzelfogható nyomát is megtaláljuk. Mivel ezen az iraton csak az 5Móz 6,4–9 és a Tízparancsolat olvasható egymás mellett, feltételezhetjük, hogy a rajta található két szöveg már az ószövetségi korban is szorosan összetartozott, és ezeket együtt olvasták fel az istentiszteleteken. Tehát a tanítást és a hitvallást az ószövetségi istentiszteletek két legősibb alkotóelemének tekinthetjük.

A hitvallás dicsőítő jellegű hagyománya tovább élt az Újszövetségben is. Szép példája ennek a Miatyánk. Amikor Jézus imádkozni tanította tanítványait, mindenekelőtt az Atya dicsőségét vallotta meg: *Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy*. Majd pedig Isten ügyének egyre fokozódó diadalra jutását kéri: *szenteltesse meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod*, és csak ezután jut el a személyes könyörgésekig. De az imádság záróakkordja ismét Isten magasztalása: *mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké* (Mt 6,9–13).

Az Újszövetségben tovább él annak megvallása, hogy Istennek az egyetlen Teremtő (Róm 3,30; 1Tim 1,17), de emellett alapvető jelentőséggel bír az

² ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודל, את־יהוה על־כן קראָה שְׁמוֹ יְהוּדָה, ותעמוד מלדת: 2

is, hogy Jézus a Krisztus, illetve, hogy ő az ÚR. *Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia* – mondja Péter Mt 16,16-ban, és hitvallását Jézus olyan kősziklának nevezi, amelyen majd felépül az egyház. Tehát a vallástétel sajátosan keresztyén értelmét a Jézus Krisztusról szóló bizonyágtétel nyújtja. Jézusban maga Isten jelent meg. Ennek elfogadása és megvallása teszi a keresztyént keresztyénné, s ez különbözteti meg minden más embertől. *Ha tehát száddal Úrnak vallod Jézust, és szíveddel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözlés.* (Róm 10,9)

Láttuk már, hogy már az ószövetségi hálaáldozatnál is alapvető jelentőséggel bír Isten szabadító tetteinek megvallása. Az Újszövetségben ehhez kapcsolódik a keresztyén gyülekezet válasza, amelyet a megtapasztalt isteni üdvözítő szabadításért mond. Isten az, aki emberré lett Jézus Krisztusban (Jn 1,14), értünk vállalta a kereszthalált és annak gyalázatát (1Kor 15,3), feltámasztásával legyőzte a halált (1Kor 15,20–26), mennybemenetelével pedig könyörgés és közbenjár Isten színe előtt (1Jn 2,1–2).

Aki megtapasztalja Krisztus megváltó munkáját, annak szája hitvallásra és magasztalásra nyílik. Ezért Krisztus megvallása, illetve megtagadásának kárhuzatos következménye nem valami könyörtelen isteni ítélet, hanem szükségyszerűség. Aki az emberek színe előtt nyilvánosan megvallja, hogy Jézus Krisztushoz tartozik, azt ő magáénak vallja a mennyei ítélőszék előtt; aki pedig megtagadja őt, az kizárja magát az ő közösségéből és az üdvösségből (Mt 10,32–33), ugyanis nem élte át a szabadítás csodáját olyan mértékben, hogy az hitvallásként csordult volna túl szívéen. Ezért a keresztyén hitvallás újszövetségi gyöngyszemei az úgynevezett Krisztus-himnuszok (Fil 2,6–11; Kol 1,15–20; 1Tim 3,16), illetve minden más olyan ígerész, amely Jézus Krisztusról mint Úrról és Megváltóról beszél.

A hitvallás bibliai jelentése tehát Isten szabadító tetteire adott emberi válasz. Alapja sosem az emberi szándék és jellem, hanem Isten munkája. Isten az, aki megszabadít bűneinkből; ő az, aki szívünkben hitet fakaszt Szentlelke által, és ő munkálja a hit megvallását is. Legyen mindezért övé a dicsőség örökkön-örökké!

2. Hitvallások az óegyházban.

Első fordulat: a hitvallás mint tanítás³

Az ó- és újszövetségi hitvallások után most evezünk a dogmatörténet vizeire. Ha az imént azt mondtuk, hogy a bibliai hitvallások az Isten szabadító tetteire adott emberi válaszok, most azt kell mondanunk, hogy az óegyházi hitvallások az Isten megszabadított népe, a Krisztus egyháza elleni külső és belső támadásokra adott válaszok.

³ Ld. ehhez Lohse, Bernhard: *Epochen der Dogmengeschichte*. Kreuz Verlag, Stuttgart 1963. McGrath, Alister E.: *Bevezetés a keresztyén teológiába*. Osiris, Budapest 1995.

A hitvallások pontosan és röviden foglalták össze a keresztyén hit alapvető tanításait a tévtanítók bibliaértelmezéseivel szemben. A korszak legfontosabb vitái elsősorban Jézus Krisztus személyéről és váltságmunkájáról szóltak: Mit mond róla az Újszövetség? Ki volt ő valójában? Mit jelent az, hogy Isten jött el közénk emberi testben? Miben áll az ő követése?

Az első ógyházi zsinat is a Jézus Krisztus személyét illető vita miatt ült össze 325-ben Niceában, a mai Törökország területén. A vita alapját az képezte, hogy miként kell értenünk Jézus istenfiúságát. Az ariánusok szerint Jézus lényegében teremtmény, a hithű keresztyénség szerint ő Fiúisten. Mai példával: a kettő közötti különbség olyan, mint az ember gyermeke és az ember által alkotott robot közötti különbözőség.

Mivel azonban az itt született Niceai Hitvallás nem győzte meg az arianizmus követőit, egy következő keresztyén császár, Theodosius 381-ben újabb zsinatot hívott össze Konstantinápolyba. Theodosius, aki hajlíthatatlanul niceánus volt, egyszer s mindenkorra véget akart vetni az egyházon belüli arianizmusnak. Az általa összehívott zsinaton az egyházatyák megfogalmazták a Szentlélekről szóló tant, de emellett egyrészt megerősítették a Niceai Hitvallás tételeit is, hogy ti. Jézus teljes Isten; másrészt pedig kiegészítik azzal, hogy ő teljes ember is. A Nicea-konstantinápolyi Hitvallás ezért helyezi Jézus váltságművét a történelembe és mondja ki azt, hogy ő Szűz Máriától született, és hogy Poncius Pilátus idejében feszítették keresztre. Időközben ugyanis felütötte fejét az ún. apollinarizmus, amely azt tanította, hogy a testet öltött Istennek, Jézus Krisztusnak volt ugyan emberi teste, de nem volt emberi lelke, mert helyette isteni lelket mondhatott magáénak.

De hogyan lehet Jézus egyszerre teljes Isten és teljes ember? Ez a kettő nem válik-e külön, illetve nem keveredik-e össze személyében? E kérdések tisztázására sok próbálkozás született az ógyházban, és e tekintetben számos zsinati döntést is hoztak. De vajon nem azt kellett volna-e tennie az ógyháznak, hogy egyszerűen megvallja: Jézus személye kikutathatatlan titok az emberi elme számára? Vajon nem vétettek-e egyházatyáink azzal, hogy emberi szavakba igyekeztek foglalni a kimondhatatlant?

Ki kell mondanunk, hogy nem. Ugyanis nem a felfoghatatlan Isten titkát kívánták beleerőltetni az emberi kategóriába, hanem a kor kihívásaira adtak válaszokat azáltal, hogy az eretnek tanításokat cáfolták, mivel azok aláásták volna a keresztyén egyház krisztusi alapjait. Céljuk tehát az volt, hogy megóvják a keresztyén tanítás tisztaságát, s ezzel hozzájárultak ahhoz, hogy mi tiszta forrásból táplálkozhassunk.

3. Hitvallási iratok a reformáció korában.

Második fordulat: a hitvallás mint szimbólum⁴

A középkor az egyháztörténelemnek olyan periódusa volt – legalábbis a keresztyén Nyugaton –, amikor a hitviták helyét az akkor ismert pogány népek missziója vette át. A már meglévő ógyházi hitvallások pedig elégséges alpnak bizonyultak a misszióhoz. A hitvallások újrafogalmazásának szükségessége csak a 16. században, a reformáció megjelenésével jelentkezik, ugyanis a viták hevében a vallott tanítások biblikusságát kell bizonyítani. Az 1521-es wormszi birodalmi gyűlésen Luthernek a császár előtt kell igazolnia tanai hithűségét. A reformáció tehát a hitvallások sokszínűségének és szabad megfogalmazásának kora is volt. Az 1500-as években mintegy 100 magyar református hitvallás született a magyar nyelvterületen is. Szinte minden zsinat azzal kezdte tanácskozását, hogy összefoglalta a maga hitvallását, és mindig egy adott helyzetre, aktuális kérdésre válaszoltak (ld. pl. Ausburgi Hitvallási, Négyvárosi Hitvallást, I. és II. Helvét Hitvallást, Belga Hitvallást, Skót Hitvallást vagy magyar területen az Erdődi, a Tordai vagy éppen a Debrecen-egervölgyi Hitvallást). Ezeknek a reformáció korabeli hitvallásoknak az volt elsődleges szempontja az ógyházi hitvallások nagyra értékelése mellett, hogy summás rendszerbe foglalták a Szentírás tanítását. Idővel azonban a felekezeti hovatartozásban másodlagos szempont is érvényesült. Ez lényeges eltérést jelentett az ógyházi hitvallásokhoz képest, s a hitvallási iratok, azaz *szimbólumok* az adott keresztyén közösség jelképei lettek.

A reformáció egyházai azt vallják, hogy Krisztus egyháza egy és oszthatatlan. De főként a kálvini irányzat hangsúlyozza azt, hogy mielőtt az egyház eljutna végső kiteljesedésére, a történelem folyamán a maga részegyházaiban válik láthatóvá. Ennek megfelelően egy-egy hitvallási irat is elsődlegesen az adott egyháztest, gyülekezet konfesszionális életének szintjén jut érvényre. Egyetemes érvénye kizárólag a Szentírásnak van. Szemben a Szentírással, a hitvallás mindig aktualizálásra szorul, természetesen csakis bibliai alapokon. A II. Helvét Hitvallás (1566) előszava így fogalmazza meg ezt:

„[...] ha valaki Isten igéjéből jobbra tanítana, annak szíves örömet engedelmeskedünk az Úrban, akinek legyen dicséret és dicsőség.”

Ugyanez áll már az I. Helvét Hitvallás zárszavában is (1536). Nem állíthatjuk azonban, hogy elődeink teljesen lemondtak volna az egyetemesség igényéről. Az, hogy a magyar református egyház a maga hitvallásai mellett

⁴ Ld. ehhez Hauschild, Wolf-Dieter: *Lehrbuch der Kirchen und Dogmengeschichte*. Bd. II., Chr. Kaiser-Götersloher Verlagshaus, Gütersloh 1999. Kiss, Áron: *A XVI. században tartott magyar református zsinatok végzései*. <http://leporollak.hu/egyhtori/magyar/KISSARON.HTM> (megnyitás: 2013. szept. 10). I. *A Heidelbergi Káté*. II. *A Második Helvét Hitvallás. A Magyarországi Református Egyház hitvallási iratai*. A Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest 2006.

elfogadja, sőt évszázadok óta magáénak tudja a Heidelbergi Kátét és a II. Helvét Hitvallást, azt mutatja, hogy őseink ezzel is jelezni kívánták az egyetemes keresztyén egyházhoz való tartozásukat.

A svájci reformáció kezdetén Zwingli zürichi disputációjának (1523) tételei irányadóvá váltak az egész zürichi reformáció számára, s az ún. *Berni Tételek*, amelyet Zwingli barátai Haller és Kolb fogalmaznak meg 1528-ban, s amely a berni reformáció alapjául szolgált, az egész német–svájci reformáció klasszikus dokumentumává lett. A *Confessio Tetrapolitana*, azaz a Négyvárosi Hitvallás a szó szoros értelmében vett hitvallási iratok egyik első református példája. Ezt Bucer és Capito fogalmazta meg, és az ausburgi birodalmi gyűlésen (1530) négy német város – Straßburg, Konstanz, Lindau és Memmingen – ezen az alapon állva vallja meg a maga hitét. A genfi és zürichi reformáció összehangolására születik meg a Kálvin és Bullinger nevéhez fűződő *Consensus Tigurinus* (1549), amely a sákramentumok tekintetében elhatárolódást fogalmaz meg a római katolikus és a lutheránus tanítástól.

Bár a II. Helvét Hitvallásnak igen nagy jelentőséggel bírt, legnagyobb hordereje mégis a most 450 éves Heidelbergi Káténak volt mindenkor. Ha előbb megállapítottuk, hogy a református hitvallási iratok nem követeltek maguknak egyetemes érvény, most azt kell kimondanunk, hogy a Heidelbergi Kátét minden református egyháztest elfogadta és beépítette a maga tanrendszerébe. Mára mintegy 85 millió református keresztyén számára vált szimbólummá. Minek köszönhető ez? Mindenekelőtt annak, hogy káténk nem száraz tanokat közöl, de nem is beszél mellé. *Mi a te egyetlen vigasztalásod...?*

Már az első kérdésnél láthatjuk, hogy itt rólam van szó. Az én életemről, kérdéseimről, tapasztalataimról és halálomról. Van-e egyáltalán értelme mindannak, amit megélek? Kicsoda az ember és kicsoda az Isten? Nehéz kérdések ezek, de elkerülhetetlenek, mert átgondolásuk, megfogalmazásuk által önmagammal, és létezésem végső okával, Istennel kerülhetek tisztába.

A Heidelbergi Káté 129 kérdés-felelete a keresztyén hit tartalmának egzisztenciális összefoglalása a Szentírás alapján. Beszél a keresztyén vigasztalásról, a hitről, a háládatosságról, és pedig azzal a bizodalommal, hogy a teremtő, önmagát Krisztusban kijelentő Isten nekem szerető Atyám. Ezt a bizodalmat táplálja bennem, gyermekében Szentlelke által. Mivel a hit „ismeret” és „szívbeli bizodalom (21. kérdés-felelet), ezzel a Káté figyelmének központjába ismét csak a teljes ember kerül, aki egyszerre gondolkodik és érez.

Manapság sokszor csak az érzelmek síkjára tereljük a hitet: megcsonkítjuk jelentéstartalmát és inkább csak szívbeli bizodalomnak tekintjük. Elfeledkezünk arról, ami káténk számára még oly természetes: a hitnek része az ismeret is. Meg kell ismernem azt az Istent, akire rábízhatom életemet és haláloamat. A hit nem ugrás a semmibe, hanem belesimulás a szerető, személyes Szentháromság-Isten kezébe. Ezért a Heidelbergi Káté messzire mutat. Ennek tükrében tekintsünk az utolsó fordulatra, hogy tudniillik, miként látjuk a Kátét református keresztyén gyakorlatunkban.

4. Hitvallás a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház mai gyakorlatában. Harmadik fordulat: a hitvallás szimbolikus cselekedet⁵

Egyházunkban a konfirmáció általában 14–15 éves korban történik. Amíg a reformáció korában a hitvallások olyan szimbólumok voltak, amelyeket egy protestáns felekezet – úgymond – zászlójára tűzött, azaz megmutatta általa a kívülállóknak, ezt hiszem és vallom, és teljes egészében mögötte állt, mára inkább csak olyan szimbólum, amelyen túl kell esni, amit le kell tudni a szülők és nagyszülők kedvéért. Ehhez hozzájárul még az is, hogy a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházban az ún. Varga Imre-féle Kis Káté nagymértékben kiszorította a Heidelbergi Kátét.

A Magyar Református Egyháztól levált szlovákiai egyháztestre szabott kiskáté kidolgozása 1951-ben kezdődött el. Kovács Károly, Nemesbori lelkipásztora készített egy kiskátét, amelyet a Zsinati Tanács 1951. december 6-i meghagyása alapján Galambos Zoltán és Tóth Kálmán lelkipásztoroknak kellett átnéznie. A vizsgálat határideje 1952. január 20 volt. Ezzel párhuzamosan a Zsinati Tanács arra kérte fel Galambos Zoltánt, hogy szerezze meg Ágoston Sándor, délvidéki püspök Kiskátéja kiadásának jogát. 1954-ben jóváhagyták az Ágoston Sándor-féle *Konfirmációs Kiskáté* kiadását az 1955. esztendőre. Czeglédi Pál azonban e káté kiegészítését indítványozta, és a Zsinati Tanács Varga Imre püspököt bízta meg a kiegészítő munka elvégzésével.

A Zsinati Elnökség jóváhagyott kiadói terve szerint 1955-ben a *Hitvallásaink*⁶ 3000 példányban jelent meg, 1956-ban pedig a Kis Káté is 6000 példányban.⁷ (A kiadói terv szerint ez utóbbinak 10 000 példányban kellett volna megjelennie.) Már itt láthatjuk, hogy a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház figyelme inkább a *Kis Káté* felé kezd irányulni.

Ez a Kis Káté szinte teljes egészében a heidelbergire épít, azt helyenként értelmezi, másutt pedig kiegészíti, de olykor éppen annak lényegét mellózi. Pl. kihagyja a Heidelbergi Káté 21. kérdés-feleletét, illetve az olyan nehezen érthető, de elengedhetetlen dogmatikai tételeket, mint a Szentháromság három személyének és egy szubsztanciájának (25. kérdés-felelet) vagy Krisztus kettős természetének tételét (48. kérdés-felelet). Teljes egészében kimarad a XXIII. úrnapja, hogy ti. egyedül Krisztusban igazulunk meg hit által, vala-

⁵ Ld. ehhez Varga Imre: *Református Keresztyén Kis Káté*. Szlovákiai Református Keresztyén Egyház, Komárom 2008. Buza Zsolt: Varga Imre református püspök munkássága. In: Szávay László (szerk.): *Vidimus enim stellam eius*. Károli Gáspár Református Egyetem – L Harmattan Kiadó, Budapest 2011.

⁶ Varga Imre (szerk.): *Hitvallásaink. A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hitvallási iratai*. Kiadta a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Elnöksége, Rimavská Sobota 1955.

⁷ Varga Imre: *Református keresztyén kis káté*. Kiadta a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Elnöksége, Rimavská Sobota 1956.

mint a XXIV. úrnapija is a jó cselekedetekről! Kérdés: ezek nélkül vajon tényleg református hitre tanítjuk-e ifjainkat? Habár a Kis Káté feltételezi, hogy a gyermekek katekézise nem fejeződik be a konfirmációval, és hogy a számukra nehezen emészthető dogmák még előtérbe fognak kerülni a későbbiekben, talán elnézőek lehetünk eleink koncepciója iránt. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy amikor megjelent a Kis Káté, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház gyakorlatához még hozzátartozott a rendszeres kátémagyarázatos igehirdetés, s így a Zsinati Tanács talán joggal feltételezte, hogy a hívek nem maradnak tudatlanok a fentebb említett dogmák tekintetében.

Mai református egyházunknak az a nagy felelőssége, hogy újra felfedezze a hitvallásban rejlő áldásokat. Meg kell tanítania a híveket Istent magasztalni, a hitet Krisztusban meggyökereztetni és komolyan venni szimbolikus iratainkat, úgy, ahogyan arra a hit megvallásának története tanít bennünket.